

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

સત્યેન્દ્ર સિંહ રાઠોર

સપ્ટેમ્બર ૮, ૨૦૦૫

[અરિજીત પાસાયત અને એચ. કે. સેમા, ન્યાયામુર્તીઓ]

સેવા કાયદો:

સમાપ્તિ આદેશ-હસ્તક્ષેપ, સમાપ્તિનું સમર્થન, સરળ અથવા શિક્ષાત્મક-પરીક્ષા-યોજાયેલી:જ્યારે તપાસ હાથ ધરવામાં આવે છે અને કર્મચારી સામે ગેરવર્તણૂકના સંદર્ભમાં તારણો આવે છે, ત્યારે સરળ સમાપ્તિ આદેશને ગેરવર્તણૂકના આરોપો પર આધારિત ગણવામાં આવે છે અને જ્યારે કોઈ તપાસ અથવા તારણો ન આવે ત્યારે તે માત્ર હેતુ અને સમાપ્તિ આદેશનો કેસ હશે જે માન્ય રહેશે-કર્મચારી સામે સમાપ્તિ આદેશ અને તેના કથિત ગેરવર્તણૂકનો

સંદર્ભ-કર્મચારીની અરજી કે ગેરવર્તણૂક સમાપ્તિ આદેશનો પાયો હતો અને હેતુ ન હતો-ઉચ્ચ અદાલતે લાંછન અથવા તપાસની અસરના પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લીધા વિના સમાપ્તિ આદેશને રદ કર્યો, પછી ભલે તે હેતુ અથવા પાયો પ્રદાન કરે-તેથી, સમાપ્તિ આદેશમાં દખલગીરી વાજબી નથી.

પ્રતિવાદી-કર્મચારીની નિમણૂક કરારના આધારે કરવામાં આવી હતી.તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને સમાપ્તિ આદેશમાં કર્મચારીના કથિત ગેરવર્તણૂકનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.કર્મચારીએ સમાપ્તિ આદેશને આ આધાર પર પડકાર્યો હતો કે કથિત ગેરવર્તણૂક એ સમાપ્તિ આદેશનો પાયો હતો.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ગેરવર્તણૂક એ પાયો છે અને હેતુ નથી; અને સમાપ્તિ આદેશ કાનૂની મંજૂરી વિના હતો.એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલકર્તા-રાજ્યએ દલીલ કરી હતી કે ગેરવર્તણૂકને સમાપ્તિ આદેશના હેતુ તરીકે ગણી શકાય, પરંતુ તે પાયો ન હતો; અને સમાપ્તિ આદેશમાં કર્મચારીના કથિત ગેરવર્તણૂકનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી અથવા અપરાધની શોધ કરવામાં આવી ન હતી.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ : ૧.૧. જો ગેરવર્તણૂકની તપાસમાં, અધિકારીની પીઠ પાછળ અથવા નિયમિત વિભાગીય તપાસ વિના તારણો આવે છે, તો બરતરફીના સરળ આદેશને આરોપો પર 'પાયા' તરીકે ગણવામાં આવે છે અને તે ખરાબ હશે.પરંતુ જો તપાસ હાથ ધરવામાં ન આવી હોત, તો કોઈ તારણો મળ્યા ન હતા અને નોકરીદાતા તપાસ કરવા માટે ઈચ્છુક ન હતા, પરંતુ તે જ સમયે, તેઓ જે કર્મચારી સામે ફરિયાદો હતી તેને ચાલુ રાખવા માંગતા ન હતા, આરોપો એક હેતુ હશે અને પાયો નહીં અને સમાપ્તિનો સરળ આદેશ માન્ય રહેશે.સમાપ્તિ સરળ અથવા શિક્ષાત્મક છે કે કેમ તે આખરે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવું પડશે.ઘણી વખત સમાપ્તિ ક્રમના સંબંધમાં પાયો અને હેતુ વચ્ચેનો તફાવત પાતળો અથવા ઓવરલેપિંગ હોય છે અને સમાપ્તિ આદેશોને સખત રીતે વર્ગીકૃત અથવા વર્ગીકૃત કરવું મુશ્કેલ હોય છે.[૧૩૨-સી-એફ]

૧.૨ ઉચ્ચ અદાલતે કલંકના પ્રશ્ન અથવા કથિત રીતે હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ હેતુ અથવા પાયો અને તેની અસર પૂરી પાડે છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લીધું ન હતું.કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, ઉચ્ચ અદાલતે સમાપ્તિ આદેશમાં દખલ કરવી વાજબી ન હતી.[૧૩૧-એફ; ૧૩૨-જી]

દીપ્તિ પ્રકાશ બેનર્જી વિરુદ્ધ સત્યેન્દ્ર નાથ બોઝ, નેશનલ સેન્ટર ફોર બેઝિક સાયન્સિસ, કલકત્તા ([૧૯૯૯] ૩ એસસીસી ૬૦); પવનેન્દ્ર નારાયણ વર્મા વિરુદ્ધ સંજય ગાંધી પીજીઆઈ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ, [૨૦૦૨] ૧ એસસીસી ૫૨૦ પર આધાર રાખ્યો હતો.

રાધે શ્યામ ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ. પી. સ્ટેટ એટ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૨ એસ.સી.સી. ૨૧; સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય, [૧૯૭૪] ૨ એસ.સી.સી. ૮૩૧; ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ મજૂર સભા અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૨ એસ.સી.સી. ૫૯૩; એ. જી. બેન્જામિન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૧૯૬૭) ૧ એલ.એલ.જે. ૭૧૮ (એસ.સી.); પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ સુખ રાજ બહાદુર એ.આઈ.આર. (૧૯૬૮) એસ.સી. ૧૦૮૯; ધનંજય વિરુદ્ધ ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર, જિલ્લા પરિષદ, જાલના, [૨૦૦૩] ૨ એસ.સી.સી. ૩૮૬ અને મેથ્યુ પી. થોમસ વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય નાગરિક પુરવઠા નિગમ લિમિટેડ અને અન્યો, [૨૦૦૩] ૩ એસસીસી ૨૬૩, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલીય હકુમત : સિવિલ અપીલ નંબર ૯૪૭૦/૨૦૦૩.

સી.ડબલ્યુ.પી. નંબર ૮૩૮૯/૨૦૦૨ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૧૨/૧૧/૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ માટે મંજૂત સિંહ, હરિકિશન કટારિયા અને ટી. વી. જ્યોર્જ.

પ્રતિવાદી માટે રાજ કુમાર ગુપ્તા, શિવ કુમાર ગુપ્તા, ભાનુ પ્રતાપ ગુપ્તા અને એ. એન. બારડિયાર.

કોર્ટનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

અરિજીત પાસાયત, ન્યાયમુર્તી : હરિયાણા રાજ્ય અને આરોગ્ય સેવાઓના મહાનિર્દેશક, હરિયાણાએ પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે આપેલા ચુકાદાની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવતા જણાવ્યું હતું કે સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલો બરતરફીનો આદેશ કાનૂની મંજૂરી વિના હતો.

ટૂંકમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

પ્રતિવાદી (ત્યારબાદ 'કર્મચારી' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ને હરિયાણાના આરોગ્ય સેવાઓ નિયામકમાં તબીબી અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જે ૩. જોડાવાની તારીખથી છ મહિનાના સમયગાળા માટે

દર મહિને ૮,૦૦૦/- નિમણૂક પત્રમાં સ્પષ્ટપણે સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે કરારના આધારે કર્મચારીની સેવાઓ કોઈ પણ સમયે કોઈ પણ કારણ આપ્યા વિના બંને પક્ષો તરફથી ૨૪ કલાકની નોટિસ સાથે સમાપ્ત કરી શકાય છે. ૨૫/૦૩/૨૦૦૨ તારીખના આદેશ દ્વારા કર્મચારીની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. તેને હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યો હતો.

ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ રિટ અરજદાર દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે સમાપ્તિનો આદેશ, જોકે તેના ચહેરા પર સમાપ્તિ સરળ હોવાનું જણાય છે, તે કથિત ગેરવર્તણૂક સાથે સંબંધિત છે અને તેથી, તે પ્રકૃતિમાં દંડનીય છે. એપી સ્ટેટ ફેડરેશન ઓફ કો-ઓપરેટિવ સ્પિનિંગ મિલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ પી. વી. સ્વામીનાથન (૨૦૦૧ (૧૦) એસસીસી ૮૩) માં આ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સમાપ્તિનો આદેશ તારીખ ૨૫/૦૩/૨૦૦૨ ના આદેશમાં જણાવ્યા મુજબ કથિત ગેરવર્તણૂક પર આધારિત હતો. સમાપ્તિના ઔપચારિક આદેશમાં પ્રતિકૂળ નાગરિક પરિણામો સામેલ હતા. ઉચ્ચ અદાલત (અહીં અપીલકર્તાઓ) સમક્ષ વિરોધી પક્ષોનું વલણ એ હતું કે ગેરવર્તણૂક સમાપ્તિના આદેશ માટેનો હેતુ પ્રદાન કરી શકે છે પરંતુ પાયો નહીં. વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જે ગેરવર્તણૂકનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તે પાયો છે, હેતુ

નથી.આદેશમાં નાગરિક પરિણામો સામેલ હોવાથી, તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા વિના પસાર થઈ શક્યો ન હોત.આ આદેશ હાઈકોર્ટના કલંકિત આદેશ અનુસાર હતો.રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૨૫/૦૩/૨૦૦૨ તારીખના આદેશમાં કર્મચારીના કથિત ગેરવર્તણૂકનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને તેના આધારે ૧૧/૦૪/૨૦૦૨ તારીખનો સમાપ્તિ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.તે મુજબ એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કર્મચારી પુનઃસ્થાપન સાથે તમામ પરિણામી લાભો મેળવવા માટે હકદાર છે.જો કે, કર્મચારીઓની સેવાને સંચાલિત કરતા વૈધાનિક નિયમો અથવા કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કર્યા પછી આગળ વધવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે પસાર કરવામાં આવેલ સમાપ્તિનો આદેશ કોઈપણ ગેરવર્તણૂકનો સંદર્ભ આપતો નથી.તે સમાપ્તિ સરળીકરણનો કેસ હતો.૧૧/૦૪/૨૦૦૨ ના આદેશમાં સમાવિષ્ટ કર્મચારીના ગેરવર્તણૂકનો સંદર્ભ કર્મચારી સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપોના સંબંધમાં હતો, અને કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી અથવા અપરાધની શોધ થઈ ન હતી. નિમણૂકના આદેશ અને સમગ્ર રેકૉર્ડને ધ્યાનમાં લીધા પછી સરકારે તાત્કાલિક અસરથી નિમણૂકના આદેશના સંદર્ભમાં કર્મચારીને સસ્પેન્શનમાંથી મુક્ત કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.કથિત અને સૌથી વધુ ઉદ્દેશિત ગેરવર્તણૂકને સમાપ્તિના આદેશના હેતુ તરીકે ગણી શકાય પરંતુ તે પાયો ન હતો.

બીજી બાજુ પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જોકે સમાપ્તિનો આદેશ તેના ચહેરા પર સમાપ્તિ સરળ હોવાનું જણાય છે, વાસ્તવમાં, તે કરવામાં આવેલી ચર્ચાઓનું પરિણામ હતું અને તેથી, સમાપ્તિના ક્રમ માટેનો પાયો હતો. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે પોલીસ તેમજ જાહેર ફરિયાદ સમિતિ સમક્ષ આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા. પોલીસમાં અહેવાલ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને પોલીસ અહેવાલને ધ્યાનમાં રાખીને અને કર્મચારીને કોઈ તક આપ્યા વિના, કાર્યવાહી અધવચ્ચે જ છોડી દેવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદીની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.

કઈ પરિસ્થિતિમાં ગેરવર્તણૂકનો આરોપ હેતુ હશે અને કયા કિસ્સાઓમાં તેનો પાયો હશે તે દરેક કેસની વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિમાં નક્કી કરવું પડશે. અનેક બંધારણીય બેંચના ચુકાદાઓ અને ૭ ન્યાયાધીશોના ચુકાદા સહિત અનેક નિર્ણયોમાં આ મુદ્દાની તપાસ કરવામાં આવી છે. આ અદાલતે રાધે શ્યામ ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ. પી. સ્ટેટ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્ય (૧૯૯૯ (૨) એસ. સી. સી. ૨૧) કેસમાં વિવિધ નિર્ણયોનું વિસ્તૃત વિશ્લેષણ કર્યું હતું. સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૭૪ (૨) એસ. સી. સી. ૮૩૧) માં ૭-ન્યાયાધીશો દ્વારા આ મામલાની વિસ્તૃત તપાસ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત કેસમાં ફકરા ૭૯ અને ૮૦માં નીચે મુજબ નોંધવામાં આવી હતી:

"૭૯.સતર્કતા નિયામક દ્વારા નિયુક્ત તપાસ અધિકારીએ અપીલકર્તાની પીઠ પાછળ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા.આ તપાસ ગેરવર્તણૂકના આરોપોની સરચાઈ જાણવા માટે હતી.ન તો અહેવાલ કે ન તો તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા નિવેદનો અપીલકર્તા સુધી પહોંચ્યા.તપાસ અધિકારીએ ગેરવર્તણૂકના આરોપો પર તેમના તારણો આપ્યા હતા.ઉચ્ચ અદાલતે તપાસ અધિકારીનો અહેવાલ સ્વીકાર્યો હતો અને ૨૫ જૂન, ૧૯૬૯ના રોજ સરકારને પત્ર લખ્યો હતો કે અહેવાલના પ્રકાશમાં અપીલકર્તા સેવામાં જાળવી રાખવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિ નથી.સમાપ્તિનો આદેશ અહેવાલમાં કરવામાં આવેલી ભલામણોને કારણે હતો.

૮૦. ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાનો આદેશ સ્પષ્ટ રીતે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સજા તરીકે છે.ઉચ્ચ અદાલતે માત્ર ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલને કલમ ૧૩૧ હેઠળ રક્ષણ આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, પરંતુ ગૌણ ન્યાયતંત્ર પર ગૌરવપૂર્ણ નિયંત્રણનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો.આદેશનું સ્વરૂપ નિર્ણાયક નથી કે શું આદેશ સજા દ્વારા છે કે નહીં.સેવાને સમાપ્ત કરતો નિર્દોષ શબ્દોનો આદેશ પણ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સ્થાપિત કરી શકે છે કે કલમ ૩૧૧ ની જોગવાઈના ઉદ્દેશ્યમાં કલંક સાથે સંકળાયેલા ગેરવર્તણૂકના ગંભીર અને ગંભીર

પાત્રના આક્ષેપોની તપાસ કરવામાં આવી છે.આવા કિસ્સામાં ક્રમના સ્વરૂપની સરળતા કોઈ પવિત્રતા નહીં આપે.ઈશ્વર ચંદ અગ્રવાલના કિસ્સામાં પણ એવું જ થયું છે.સમાપ્તિનો આદેશ ગેરકાયદેસર છે અને તેને અલગ રાખવો જોઈએ.

ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ લિમિટેડ અને અન્યો વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્ટીલ ટ્યુબ્સ મજૂર સભા અને અન્યો (૧૯૮૦ (૨) એસ. સી. સી. ૫૯૩) માં તે નીચે મુજબ જોવા મળ્યું હતું:

"૫૩: માસ્ટર્સ અને નોકરોને બરતરફીના કાયદા સાથે છુપાઈને રમવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને સાદા અને યોગ્ય માપદંડને પારિભાષિક કવર-અપ્સ દ્વારા અથવા માનસિક પ્રક્રિયાઓને અપીલ દ્વારા ખોટી રીતે નિર્દેશિત ન કરવા જોઈએ, પરંતુ આદેશના મૂળ કારણ પર આધારિત હોવા જોઈએ, પછી ભલે તે જાહેર હોય કે અપ્રગટ.કોર્ટ સમાપ્તિના ઔપચારિક આદેશ સાથે જોડાયેલી અન્ય કાર્યવાહી અથવા દસ્તાવેજોમાંથી શોધી કાઢશે કે સમાપ્તિ માટેનો સાચો આધાર શું છે.જો, આમ, તપાસ કરવામાં આવે તો, આદેશમાં કારણ અથવા પરિણામમાં શિક્ષાત્મક સ્વાદ હોય છે, તો તે બરતરફી છે.જો તે આ પરીક્ષણથી ઓછું પડે, તો તેને સજા ન કહી શકાય.તેને થોડું અલગ રીતે કહીએ તો, માલિક

ગેરવર્તણૂકથી અને ગુનેગાર નોકરની સેવાને સમાપ્ત કરવાની પરિણામી ઈચ્છનીયતાથી સંતુષ્ટ છે તેથી અસરગ્રસ્ત સમાપ્તિ એ બરતરફી છે, ભલે તેને કાયદાકીય રીતે કાયમી આદેશ હેઠળ નિર્દોષ આદેશ સાથે સમાપ્ત કરવાનો અધિકાર હોય અથવા અન્યથા.આવા કિસ્સામાં આધારો ઔપચારિક ક્રમથી અલગ કાર્યવાહીમાં નોંધવામાં આવે છે કે કેમ તે તેની પ્રકૃતિથી અલગ નથી.ન તો હકીકત એ છે કે, અપરાધથી સંતુષ્ટ થયા પછી, માસ્ટર તપાસ છોડી દે છે અને સમાપ્ત કરવા માટે આગળ વધે છે.કથિત ગેરવર્તણૂક અને તેની અને સેવાની સમાપ્તિ વચ્ચેના જીવંત જોડાણને ધ્યાનમાં રાખીને નિષ્કર્ષ બરતરફી છે, ભલે સરળ સમાપ્તિ પર સંપૂર્ણ લાભ આપવામાં આવે અને બિન-હાનિકારક પરિભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે.

પ૪. તેનાથી વિપરીત, જો આ ગેરવર્તણૂકની શંકા હોય તો પણ ગુરુ કહી શકે છે કે તે તેના વિશે ચિંતા કરવા માંગતો નથી અને તેના અપરાધમાં ન જઈ શકે પરંતુ તે માણસને ન રાખવા જેવું લાગે છે જેનાથી તે ખુશ નથી.તે કદાચ તપાસ કરવાનું પસંદ ન કરે અથવા શંકાસ્પદ નોકરને ચાલુ રાખવાનું જોખમ ન લે.પછી તે બરતરફી નથી પરંતુ સમાપ્તિ સરળ છે, જો તેના સંપૂર્ણ અંતિમ લાભો પર કારણોનો કોઈ હાનિકારક રેકૉર્ડ અથવા શિક્ષાત્મક આર્થિક કટ-બેક જોવા ન મળે.કારણ કે, હકીકતમાં,

ગેરવર્તણૂક એ ડિસ્ચાર્જમાં ગતિશીલ પરિબળ નથી.આપણે અહીં અન્ય કાલ્પનિક પરિસ્થિતિઓનો પીછો કરવાની જરૂર નથી.

એ.જી.બેન્જામિન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ (૧૯૬૭ (૧) એલ.એલ.જે. ૭૧૮ (એસ.સી.) માં વાસ્તવિક સ્થિતિ નીચે મુજબ હતી:

"આરોપપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું, ખુલાસો પ્રાપ્ત થયો હતો અને તપાસ અધિકારીની પણ નિમણૂક કરવામાં આવી હતી પરંતુ તપાસ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં, કાર્યવાહીને એમ કહીને પડતી મૂકવામાં આવી હતી કે "વિભાગીય કાર્યવાહીમાં ઘણો વધુ સમય લાગશે અને અમને ખાતરી નથી કે તમામ ઔપચારિકતાઓ પાર કર્યા પછી, અમે આરોપી સાથે તે રીતે વ્યવહાર કરી શકીશું કે જેના તે હકદાર છે".

તે કિસ્સામાં, સમાપ્તિનો આદેશ શિક્ષાત્મક ન હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું.આ ગુણોત્તર પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ સુખ રાજ બહાદુર (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૮ એસ.સી. ૧૦૮૯) માં અપનાવવામાં આવ્યો હતો અને તે નીચે પ્રમાણે તારણ કાઢવામાં આવ્યો હતો:

"વિભાગીય તપાસ આરોપપત્ર રજૂ કરવાના તબક્કાથી આગળ વધી ન હતી અને ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ તેનો ખુલાસો આપ્યો હતો.તપાસ આગળ ધપાવવામાં આવી ન હતી; કોઈ પણ તપાસ અધિકારીની કોઈ બેઠક થઈ ન હતી, કોઈ પુરાવા નોંધવામાં આવ્યા ન હતા અને ઇક્વિટી પર કોઈ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા ન હતા.

અમને જાણવા મળ્યું છે કે ઉચ્ચ અદાલતે કલંકના પ્રશ્ન અથવા સમાપ્તિનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો તે પહેલાં યોજાયેલી કોઈપણ તપાસની અસરને ધ્યાનમાં લીધી ન હતી.આ પ્રશ્ન કે શું કથિત રીતે કરવામાં આવેલી તપાસ હેતુ અથવા પાયો પૂરો પાડે છે કે કેમ તે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વિગતવાર વિચારણા કરવી જરૂરી હતી.તેમ કરવામાં આવ્યું નથી.ધનંજય વિરુદ્ધ ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર, જિલ્લા પરિષદ, જાલના (૨૦૦૩ (૨) એસ. સી. સી. ૩૮૬) અને મેથ્યુ પી. થોમસ વિરુદ્ધ કેરળ સ્ટેટ સિવિલ સપ્લાય કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્યો (૨૦૦૩ (૩) એસ. સી. સી. ૨૬૩) જેવા ઘણા કિસ્સાઓમાં સેવાની સમાપ્તિ સરળ અથવા શિક્ષાત્મક છે કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી છે.પ્રોબેશનના સમયગાળા દરમિયાન પસાર કરવામાં આવેલ સમાપ્તિ સરળીકરણનો આદેશ અવિરત ચર્ચા પેદા કરી રહ્યો છે.દીપ્તિ પ્રકાશ બેમરજી વિરુદ્ધ સત્યેન્દ્ર નાથ બોઝ નેશનલ સેન્ટર ફોર બેઝિક સાયન્સિસ, કલકત્તા (૧૯૯૯ (૩) એસ. સી. સી. ૬૦) અને પવનેન્દ્ર નારાયણ વર્મા વિરુદ્ધ સંજય

ગાંધી પીજીઆઈ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ (૨૦૦૨ (૧) એસ. સી. સી. ૫૨૦) કેસમાં આ અદાલતના તાજેતરના બે નિર્ણયો અગાઉના મોટાભાગના નિર્ણયોના સર્વેક્ષણ પછી આ પ્રશ્નને સ્પર્શતા હતા કે સમાપ્તિના આદેશને ક્યારે સરળ ગણી શકાય અને ક્યારે તેને શિક્ષાત્મક ગણી શકાય અને પ્રોબેશનના સમયગાળા દરમિયાન રજા આપવામાં આવેલા કર્મચારી સાથે ક્યારે કલંક જોડવામાં આવે છે.બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલે તેમની સંબંધિત દલીલોના સમર્થનમાં અથવા તેમાં જણાવેલા સિદ્ધાંતોને વર્તમાન કેસની હકીકતો સાથે લાગુ કરવાના હેતુથી તેમને અલગ પાડવા માટે આ નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને તેના પર આધાર રાખ્યો હતો.દીપ્તિ પ્રકાશ બેનર્જી (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં વિવિધ નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી એવું સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે ગેરવર્તણૂકના આરોપો પર સમાપ્તિના સરળ આદેશને ક્યારે "પાયા" તરીકે ગણવામાં આવે છે અને ક્યારે ફરિયાદો માત્ર આવા સરળ આદેશને પસાર કરવાના હેતુ તરીકે હોઈ શકે છે.ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફક્ત ૨૧ માં એક તફાવત આ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે:

"જો ગેરવર્તણૂકની તપાસમાં, અધિકારીની પીઠ પાછળ અથવા નિયમિત વિભાગીય તપાસ વિના તારણો પર પહોંચ્યા હોય, તો બરતરફીના સરળ આદેશને આરોપો પર "પાયા" તરીકે ગણવામાં આવે છે અને તે ખરાબ હશે.પરંતુ જો તપાસ હાથ ધરવામાં ન આવી હોત, તો કોઈ તારણો મળ્યા ન હોત અને નોકરીદાતા તપાસ કરવા માંગતા ન હતા, પરંતુ તે જ સમયે,

તેઓ જે કર્મચારી સામે ફરિયાદો હતી તેને ચાલુ રાખવા માંગતા ન હતા, તે માત્ર હેતુનો કેસ હશે અને આદેશ ખરાબ નહીં હોય.જો નિયોક્તા નિયમિત વિભાગીય કાર્યવાહીમાં વિલંબને કારણે આક્ષેપોના સત્યની તપાસ કરવા માંગતા ન હોય અથવા તેમને પૂરતા પુરાવા મેળવવાની શંકા હોય તો પણ આવી જ સ્થિતિ છે.આવા સંજોગોમાં, આરોપો એક હેતુ હશે અને પાચો નહીં અને સમાપ્તિનો સરળ આદેશ માન્ય રહેશે.નિર્ણયોની લાંબી હરોળમાંથી આપણને એવું લાગે છે કે સમાપ્તિનો આદેશ સરળ છે કે શિક્ષાત્મક તે આખરે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવામાં આવે છે.ઘણી વખત સમાપ્તિ ક્રમના સંબંધમાં પાચો અને હેતુ વચ્ચેનો તફાવત કાં તો પાતળો હોય છે અથવા ઓવરલેપિંગ હોય છે.એક અથવા બીજી શ્રેણીમાં આવતા સમાપ્તિ સરળીકરણના આદેશોને વર્ગીકૃત અથવા કડક રીતે વર્ગીકૃત કરવું મુશ્કેલ હોઈ શકે છે, જે સમાપ્તિ સરળીકરણના આદેશને પસાર કરવા માટેના પાચા તરીકે ગેરવર્તણૂકના આધારે અથવા સેવામાં ચાલુ રાખવા માટે અયોગ્યતાના હેતુ પર આધારિત છે.

જ્યારે વર્તમાન કેસના વાસ્તવિક દૃશ્યને ઉપર નિર્ધારિત કાયદાકીય સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે ઉચ્ચ અદાલત સમાપ્તિના આદેશમાં દખલ કરવામાં ન્યાયી ન હતી.

ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે અને ખર્ચ અંગે કોઈ
આદેશ વિના અપીલની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

એન. જે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.